

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2018

Sisällysluettelo

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄ, KOKOONPANO JA TYÖSKENTELY..	3
2 VALTUUSTON ASETTAMIEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	4
2.1 Talousarviossa asetetut taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet	4
2.2 Toimintakertomuksessa raportoidut taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet	4
2.2.1 Taloudelliset tavoitteet	4
2.3 Tulosaluekohtaisten tavoitteiden toteutuminen	5
2.3.1 Kunnanhallitus	5
2.3.2 Perusturvalautakunta	5
2.3.3 Sivistyslautakunta	6
2.3.5 Rakennuslautakunta	7
3 KOKONAISTALOUS JA TALouden TASAPAINOTTAMINEN.....	7
3.1 Tuloslaskelma- ja rahoitusosa	7
3.2 Investointiosa	8
4 YHTEENVETO	9

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄ, KOKOONPANO JA TYÖSKENTELY

Hattulan kunnanvaltuusto on valinnut kesäkuun 2017 kokouksessa kaudelle 2017–2020 tarkastuslautakuntaan seuraavat varsinaiset jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet.

Varsinainen jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Kattelus Jiri, puheenjohtaja	Kamppinen Kari
Lilja Lasse J., varapuheenjohtaja	Sainio Seija
Kautio Kimmo, jäsen	Jokinen Hanna
Kujanpää Sari, jäsen	Yrjölä Erkki
Laine Jaana, jäsen	Söderlund Seppo

Lautakunta on hyväksynyt koko toimikauttaan koskevan arviointisuunnitelman sekä vuotta 2018 koskevan vuosisuunnitelman.

Lautakunta on seurannut toimielimien toimintaa laadittujen pöytäkirjojen perusteella sekä kuullut kokouksissaan mm. kunnanjohtajaa, talous- ja henkilöstöjohtajaa, sivistysjohtajaa, rehtoria, hallintopäällikköä, teknistä johtajaa, hallintoyliääkäriä ja perusturvajohtajaa. Lautakunnan sihteerinä ja valmistelijana on toiminut tilintarkastaja JHTT Jorma Kesä. Tarkastuslautakunta on pitänyt vuoden 2018 arviointiin liittyen yhdeksän kokousta.

Kokouksissa on kuultu lautakunnan jäsenten katsaukset seuranta-alueiden havainnoista. Tarkastuslautakunnan jäsenille on sovittu valtuustokaudeksi seuraavat seurantavastuualueet:

Jäsenten seurantavastuut:

Kattelus Jiri,	kunnanhallitus, sivistuslautakunta ja keskushallinto
Lilja Lasse J.,	tekninen lautakunta ja kunnanhallitus
Laine Jaana,	rakennuslautakunta ja tekninen lautakunta
Kautio Kimmo,	sivistuslautakunta
Kujanpää Sari,	perusturvalautakunta

Valtuuston asettamia tavoitteita ja niiden toteutumista on arvioitu saatujen selvitysten ja kunnanhallituksen laatiman toimintakertomuksen sekä muun asiakirja-aineiston perusteella.

2. VALTUUSTON ASETTAMIEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

2.1 Talousarviossa asetetut taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet

Talousarviossa noudatetaan valtuuston nähden bruttoperiaatetta. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt vuoden 2018 talousarviossa jokaiselle tulosalueelle toimintamenot ja tuloarvion. Tulosaluetaso vastaa toimielintasoja vain rakennuslautakunnassa, muissa toimielimissä on kaksi - kolme päävastuualuetta. Investointiosan sitovat määrärahat valtuusto on hyväksynyt hankeryhmittäin.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta talousarviossa on mainittu, että sitoviksi toiminnallisiksi tavoitteiksi hyväksytään mitattavissa olevat tavoitteet, joihin voidaan kunnan omilla toimenpiteillä vaikuttaa. Sitovien tavoitteiden lisäksi voidaan esittää perusteluina ja informaationa muita tavoitteita, jotka ovat toimintaa ohjaavia.

2.2 Toimintakertomuksessa raportoidut taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet

Kunnanhallitus on raportoinut vuoden 2018 toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta 25.3.2019 allekirjoitetun tilinpäätöksen toimintakertomuksessa. Tarkastuslautakunta esittää, että toimintakertomuksessa toiminnan sekä tavoitteiden toteutumisen esittämistapaa kehitetään kaikkien palvelualueiden osalta yhtenäiseksi ja tekstiosiltaan mahdollisimman lyhyiksi ja kiteytetyiksi ilmaistuksi.

2.2.1 Taloudelliset tavoitteet

Kuntaliiton ennakkotiedon mukaan lähes 200 kunnan tilinpäätös on alijäämäinen vuodelta 2018. Isoin yksittäinen syy kuntatalouden heikentymiseen on ns. kilpailukykysojimus, joka kohtelee kuntia varsin ankarasti. Viime vuosina on myös kuntien saamia valtionosuuksia vähennetty huomattavan paljon. Toisin sanoen valtion taloutta on pitkälti tasapainotettu kuntien kustannuksella. Koko julkinen talous ei siis välttämättä ole tasapainottunut niin kuin oli tarkoitus.

Kunnan tilikauden 2018 tilinpäätös oli alijäämäinen 0,66 milj. euroa. Vuosikate oli 1,33 milj. euroa. Se ei riitä kattamaan poistoja. Muutettuun talousarvioon nähden tilinpäätös oli lähes n. 170 000 euroa parempi.

Käyttötalouden osan menomäärärahat ylittyivät yhteensä noin 551 000 eurolla ja tuloarviot ylittyivät 477 000 €. Nettomäärärahojen (toimintakate) suurimpina ylityksinä oli perusturvalautakunnan ylitys 103 000 € ja sivistyslautakunnan ylitys 339 000 euroa. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että myyntituotot oli jälleen ylibudjetoitu. Henkilöstökulujen ja palvelujen ostojen määrärahat ylittyivät molemmat yli 300 000 eurolla.

2.3. Tulosaluekohtaisten tavoitteiden toteutuminen

2.3.1 Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen tulosalue tuottaa koko kuntaorganisaatiolle kuntajohtamisen, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, ICT-palvelut, hallinnon asiantuntijapalvelut sekä viestintä- ja vuorovaikutuspalvelut. Toimieliminä ovat valtuusto, kunnanhallitus, keskusvaalilautakunta ja tarkastuslautakunta, elinvoimajaosto ja talouden tasapainottomuuskunta. Kunnanhallituksen vastuualan taloudelliset tavoitteet toteutuivat hyvin.

Valtuusto hyväksyi kesäkuussa konserniohjeen ja kunnanhallitus hyväksyi uuden sisäisen valvonnan ohjeen.

Hattulan kunnan hallintoa kuten muidenkin kuntien hallintoa työllisti koko vuoden jatkunut sote- ja maakuntauudistuksen valmistelu maakunnan tasolla. Vuoden alussa hyväksyttiin myös kunnan terveydenhuoltoa koskeva sopimus. Kunnan talouden tilanteen ilmeisen heikkenemisen ja tasapainoisen kehityksen turvaamiseksi jatkossa perustettiin loppuvuodesta talouden tasapainottamisen toimikunta.

Hallituksen vastuualueen toiminnallisia tavoitteita olivat mm. sähköisen kuntamarkkinoinnin näkyvyyden lisääminen ja viestinnän monipuolistaminen, yhdistysten ja yritysten kanssa kehitettävä yhteistyö ja vuorovaikutus, kunnan kotisivuilla toteutettava tulevaisuuskysely sekä viestintä- ja elinvoimaohjelman valmistelun käynnistäminen.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin hyvin. Tulevaisuuskyselyä ei toteutettu toimintakertomuksessa perustelluista syistä johtuen.

2.3.2 Perusturvalautakunta

Perusturvan päävastuualueen tehtävä on edistää ja ylläpitää kuntalaisten hyvinvointia ja toimintakykyä järjestämällä oikea-aikaisia, vaikuttavia ja kustannustehokkaita sosiaali- ja terveystaloudellisia palveluja. Vastuualueeseen kuuluu perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoidon, osa ympäristöterveydenhuoltoa, sosiaalipalvelut sekä työllisyyden hoito. Sosiaalipalvelut tuotetaan suurelta osin omana toimintana, avoterveydenhuolto ja vuodeosastohoito toteutetaan ostopalveluna Pihlajalinna Oy:ltä ja erikoissairaanhoidon hankitaan Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiriltä. Ympäristöterveydenhuolto sekä eläinlääkintä hankitaan Hämeenlinnan kaupungilta.

Perusturvalautakunnan nettomenot (toimintakate) ylittyivät talousarvioon nähden 103 000 €.

Tarkastuslautakunta kiinnittää edellisen vuoden tavoin huomiota perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon suureen kustannuseroon esimerkiksi asukasta kohti las-

kettuna. Perusterveydenhuollon palvelusopimuksen tulisi sisältää riittävän kannustimen erikoissairaanhoidon kustannusten alentamiseksi perusterveydenhuollon toimintaa tehostamalla. Sopimuksen toteutuksessa tulee seurata perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kustannusten suhteen kehitystä.

Toiminnallisten tavoitteiden osalta peruspalvelulautakunnan alaisessa toiminnassa saavutettiin tavoitteet melko hyvin. Valtakunnallisen sote- ja maakuntauudistuksen kariuduttua, tulee kunnan olla aktiivinen vaikuttaja, jotta tulevissa mahdollisissa laajapohjaisissa palvelurakennetkaisuissa saadaan turvattua kunnan alueella kuntalaisille riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut.

2.3.3 Sivistyslautakunta

Sivistystoimen tulosalueeseen kuuluvat sivistystoimen hallinto, varhaiskasvatus ja aamu- ja iltapäivätoiminta, perusopetus sekä vapaa-aikapalvelut. Lukio-opetuksesta vastaa hallinnollisesti Koulutuskuntayhtymä Tavastia. Sivistyslautakunnan nettomenot ylittyivät 339 000 € muutostalousarviosta. Henkilöstökulu ylittyivät varsin paljon eli 406 000 €, joka oli yli 4 % henkilöstökulujen määrärahasta. Tähän ylitykseen tulee saada toimintakertomuksessa kerrottua perusteellisempi selvitys.

Vuodelle 2018 oli sivistystoimella valtuustoon nähden sitovia tavoitteita mm. käynnistää laatumittauksen kriteerien kehittäminen, sivistystyön sisäisen yhteistyön edistäminen ja hanketyön kehittäminen. Lisäksi tavoitteina oli henkilöstön joustava käyttö, palautejärjestelmän kehittäminen ja työhyvinvoinnin kehittäminen ja parantaminen.

Tavoitteet ovat pääosin toteutuneet ja toteutumassa. Laatumittauksen kriteerien kehittäminen on kesken.

2.3.4 Tekninen lautakunta

Tekninen yksikkö vastaa kuntatekniikan palveluiden tuottamisesta yhteistyössä julkisten ja yksityisten palvelujen tuottajien kanssa. Tekninen toimi jakautuu teknisen hallinnon, maankäytön, tukipalveluiden ja kunnossapidon toimialueisiin. Lautakunnan toimialan piiriin kuuluu yhteistoiminta-alueiden osalta myös pelastustoimi ja joukkoliikenne.

Teknisen lautakunnan toimintatuotot ylittyivät selvästi talousarvioon nähden. Toimintakulut toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti.

Teknisen lautakunnan alaisille toiminnoille asetettuja valtuustoon nähden sitovia tavoitteita olivat mm. Vanajaveden rantojen virkistyskäytön edistäminen, elinkeinoalueiden käytön tehostaminen, rakentamisen lupaprosessien sujuvuuden varmistaminen, energiasäästöinvestoinnit ja kiinteistöohjelman päivittäminen.

Tavoitteista on suuri osa toteutunut kohtuullisen hyvin. Maapoliittisen ohjelman osalta lautakunta on sen omalta osaltaan käsitellyt ja toimittanut kunnanhallituksen jatkokeskusteluun. Kunnanhallitus on palauttanut ohjelman lautakunnalle ilman konkreettisia korjaus- tai tarkistusesityksiä. Ohjelman käsittely on edelleen kesken.

Useissa kunnan palvelutoiminnan käytössä olevissa rakennuksissa on sisäilmaongelmia. Sisäilmasta on teetetty tutkimuksia ja joiltakin osin on ensiapumielessä tehty korjaavia toimenpiteitä ja isoimpien kohteiden kuten Yhteiskoulun kohtalon osalta valmistuu esitys vuoden 2019 puolella.

Teknisen lautakunnan toimialaan kuuluu myös talonrakennus- ja kunnallisteknisten investointien toteutus valtuuston talousarviossa määrittelemien perusteiden mukaan. Talonrakennuksen investointimäärärahoista toteutui 59 %. Useiden investointien toteutus ainakin osaltaan on siirtynyt toteutettavaksi vuoden 2019 puolella. Tekninen toimi toteuttaa myös Parolan uuden terveysaseman rakennuttamisen. Rakentaminen toteutetaan Hattula-Kiinteistöt Oy:n taseeseen ja toimeksiannosta.

Kunnallisteknisten investointien osalta määrärahojen toteutuma oli 93 %.

2.3.5 Rakennuslautakunta

Rakennuslautakunnan toimintatuotot ylittyivät hieman ja toimintakulut alittuivat 30 000 eurolla.

Rakennuslupapäätösten osalta tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

3 KOKONAISTALOUS JA TALouden TASAPAINOTTAMINEN

3.1 Tuloslaskelma- ja rahoitusosa

Kunnan toimintakulut kasvoivat edellisestä vuodesta n. 663 000 € eli 1,3 % (2017:1,6). Asukasta kohti laskettuna toimintakulut kasvoivat 2,8 %.

Vuosikate vuoden 2018 tilinpäätöksessä on 1,33 milj. euroa (2017: 2,75). Suunnitelman mukaisten poistojen jälkeen tilikauden tulos oli - 657 000 € alijäämäinen (2017: ylijäämä 672 000 €).

Kunnan verotulokertymä 37,67 milj. euroa (2017: 37,54). Verotulot kokonaisuudessaan kasvoivat edellisestä vuodesta 130 000 eurolla. Valtionosuuksia kertyi noin 9,33 milj. euroa (2017: 9,66).

Seuraavassa taulukossa on esitetty viimeisten 10 vuoden tiedot kunnan toimintakulujen kasvusta, verotulo- ja valtionosuuksien kasvusta, vuosikatteen ja tilikauden alijäämän määrästä.

Hattulan kunnan toimintakulujen, verotulojen ja valtionosuuksien kasvu- %, vuosikatteen ja tilikauden yli-/alijäämän määrä vuosina 2009–2018

Vuosi	Toimintakulut, muutos %	Verotulot + VOS, muutos %	Vuosikate, euroa	Tilikauden ali-/ylijäämä
2018	1,28 %	-0,40 %	1 327 074	-657 390
2017	1,60 %	1,50 %	2 753 007	672 038
2016	3,70 %	3,70 %	1 619 522	-201 855
2015	0,91 %	1,51 %	3 119 000	1 568 240
2014	1,99 %	0,90 %	2 970 187	1 957 610
2013	0,10 %	8,10 %	3 128 179	1 585 572
2012	4,70 %	0,10 %	-432 092	-1 806 110
2011	3,30 %	2,60 %	1 281 532	-153 164
2010	1,40 %	10,70 %	2 174 086	675 748
2009	5,60 %	5,50 %	-2 318 933	-3 690 401

Kunnan toimintamenot ovat kasvaneet viimeisten kahdeksan vuoden aikana keskimäärin 2,20 % ja verotulojen ja valtionosuuksien kasvu on ollut vastaavana ajanjaksona 2,25 %. Vuosikate on positiivinen ja tilikauden tulos 2018 alijäämäinen. Kunnan taseessa on vuoden 2018 tilinpäätöksen mukaan ylijäämiä aikaisemmilta vuosilta 5,51 milj. euroa. Vuoden 2018 tilinpäätöksen jälkeen taseessa on ylijäämiä 4,85 milj. euroa.

Lainanhoitokate on 0,3 (2017:0,8) eli tulorahoitus ei ole riittänyt lainojen hoitoon. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Kunnan lainamäärä on nyt 34,5milj. euroa ja asukaskohtainen lainamäärä on 3 645 euroa (3 658).

3.2 Investointiosa

Investointimenot olivat 2,01 milj. euroa ja tulot 2,2 milj. euroa. Talousarviomuutosten jälkeen määrärahat ovat olleet 2,6 milj. euroa ja tulot 0,1 milj. euroa.

3.3 Konserni

Hattulan kuntakonserniin kuuluu yksi tytäryhtiö, kunnan 100 prosenttisesti omistama Hattula-Kiinteistöt Oy sekä neljä kuntayhtymää.

Hattula-Kiinteistöt Oy:n hallinto on siirretty kirjanpitoa lukuun ottamatta kokonaan kunnan henkilöstön hoidettavaksi. Yhtiön toiminnallinen ja taloudellinen tilanne on varsin vakaa.

4 YHTEENVETO

Kunnan talous kääntyi edellisen vuoden ylijäämäisen tilinpäätöksen jälkeen jälleen alijäämäiseksi. Alijäämä oli hieman muutettua talousarviota pienempi.

Toiminnallisten tavoitteet toteutuivat keskeisiltä osiltaan.

Hattulassa 13.5.2019

Jiri Kattelus
puheenjohtaja

Lasse J. Lilja
varapuheenjohtaja

Kimmo Kautio
jäsen

Sari Kujanpää
jäsen

Jaana Laine
jäsen